

פרוטרקול מס' 23/ד'

מישיבת ועדה (107) כנסת שנת "מה" ביום 2
כה' באדר ב' - 7.4.57 בשעה 0830

נוכחור:

- ב. אבניאל - היו"ר
- מ. אולמרט
- י. ניצני
- ש. שורש
- ש. פרלשטיין
- י. אסא
- א. תלמי
- י. שוקן
- מ. אונא
- ע. דגני

מוזמנים:

- מר לבנון - משרד המסחר והתעשייה
- מר הנגבי - משרד המשפטים
- מר לבנטל - משרד החקלאות
- מר ליכטנשטיין - התאחדות בעלי התעשייה
- מר שזפמן - התאחדות הסוחרים
- מר שיף

סדר-היום - חוק ההגבלים העסקיים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ב. אבניאל:

אנו ניגשים להצביע על חוק ההגבלים העסקיים החוזר מוועדת המשנה למליאת הוועדה. בהתאם לנוהג במקרה זה, אנו מצביעים רק על אותם הסעיפים שיש בהם חילוקי דעות, ואילו על שאר הסעיפים אין אנו דנים.

בשם החוק ישנן שתי גירסאות (קורא).

מר הנגבי:

חוק זה כפי שהינו, חל רק על העסקים הפרטיים. החוק מוציא-מהכלל את המשק הממשלתי, המשק החקלאי "תנובה" וכדו'. למרות שגם "שנא" ו"תנובה" חולשות על אחוז גדול, הוא מוציא-מהכלל את "כור" ו"אתא". אני חושב שיש לקרוא לחוק זה: "חוק ההגבלים העסקיים הפרטיים".

היו"ר ב. אבניאל:

הצבעה

הצעת היו"ר ב. אבניאל - לא נתקבלה

הסתייגות ליו"ר ב. אבניאל

שם החוק כהצעת הממשלה - נתקבל

מר הנגבי:

בסעיף 1 בהגדרות "עסק" יש שתי גירסאות (קורא).

היו"ר ב. אבניאל:

הנוסח שלי אינו תוצרת חקלאית, כי-אם תוצרת ושיווק חקלאי.

ש. שורש:

כשהייתי בחוץ-לארץ התענינתי על חוקים נגד קרסלים, ובשום מקום זה אינו כולל חקלאות.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מתקן את הנוסח לתוצרת חקלאית ושיווקה.

ה צ ב ע ה

הצעת היו"ר ב. אבניאל - לא נתקבלה

הסתייגות ליו"ר ב. אבניאל

סעיף 1 בהצעת הממשלה - נ ת ק ב ל

היו"ר ב. אבניאל:

ברצוני לשאול את מר הנגבי, היכן נכנסים המפעלים המשולבים?

מר הנגבי:

המפעלים המשולבים אינם מופיעים בהגדרות, אלא בהוראות/מטריאליות, וזה איננו שייך לכאן. בסעיף 2 יש שתי גירסאות (קורא).

היו"ר ב. אבניאל:

פטנטים. מי שפועל לפי צו של רשות מפעלים משולבים כמו "כור", גם

האיגודים המקצועיים.

מר הנגבי:

אתה אמרת שאין-צורך להדגיש זאת במפורש, יש הוראות מטריאליות.

היו"ר ב. אבניאל:

איני סבור שאיגוד מקצועי הוא הסדר כובל, ואיני רוצה שיאמרו דבר שאיני

חושב אותו.

מר הנגבי:

אין מקום לגירסא ב', כי יש הוראות מטריאליות, אז אפשר למחוק אותה.

היו"ר ב. אבניאל, האם אתה מסכים לכך?

היו"ר ב. אבניאל:

היועץ המשפטי הנכבד שלנו, היות וזו היא גירסה שלי, אני ביקשתי להוציא את הסעיף המוציא-מהכלל את החקלאות, את "תנובה" "כור", ולא ביקשתי להוציא פטנטים.

מ. אונא:

כלל לא מובן לי מדוע יש להוציא סעיפים אלה.

היו"ר ב. אבניאל:

רק שני סעיפים יש להוציא ולא את כלום. נצביע עליהם אחר-כך.

אני מקדם בברכה את נציגי התאחדות בעלי התעשייה והסוחרים בישראל, וברצוני לשמוע את חוות דעתם בענין חוק ההגבלים העסקיים. נבקש את מר ליכטנשטיין להעיר את הערותיו בענין החוק ואם תהיינה לנו שאלות נשאל.

מר ליכטנשטיין:

חברי ועדה נכבדים, אני מתאר לעצמי שכל מה שאפשר היה לומר ולכתוב בקשר לחוק הזה כבר נאמר. אין לי הרבה מה להוסיף, אולם בכל-זאת הוטל עלי להופיע ולהביע לפניכם, גם לצרכי הפרוטוקול את ההתנגדות החריפה של התאחדות בעלי התעשייה להצעת חוק זה, וההתאחדות רואה בצורתו הנוכחית של החוק, קודם-כל חוק של אפליה לרעה, ושנית ישנם כמה חלקים אבסורדיים, וכמה חלקים שאינם ברי-בצוע. חוק זה או שהוא לא יבוצע, או אם הוא יבוצע כפי שכתוב, עלול הוא להביא נזק חמור למשק. אנו רואים בחוק זה חוק בלתי צודק בכיוונו ובהפעלתו. כמעט שאין-צורך לדבר הרבה על-כך, כי כשרק קוראים את הסעיפים הראשונים נוכחים לדעת שהחוק אינו חל על עניני האיגודים המקצועיים, למרות העובדה שבארצות-הברית למשל היא אחת המדינות שממנה לקחו את החוקים האנטי-קרטליים המאפשרים תביעת פיצויים נגד איגודים מקצועיים, במידה והם יורדים מהמסגרת הלגיטימית, החוק אינו חל עליהם ועל המשק החקלאי, וכל קרטליזציה היא לטובת הכלל ולטובת המשק, אולם דבר זה הוצא מן החוק.

חוק זה אינו חל על הממשלה, אם כי הממשלה עוסקת עכשיו הרבה מאד במסחר ובתעשייה, יוצא מכך שהחוק מכוון כמעט כולו נגד התעשייה, והייתי אומר בראש-וראשונה נגד התעשייה הפרטית. וזה משתקף מהסעיפים המוציאים מגדר פעולתו של החוק כל מיני חברות אם, חברות בת וארגונים כלכליים גדולים, בין אם זה בכוונה או לא, הרי שזוהי עובדה קיימת, ומכאן באה התנגדותנו. ברצוני להסביר לחברים שהתנגדותנו נובעת מכך, שכבראה בכל יתר הענפים קיימת כוונה למפרע, שרק לגבי התעשייה הפרטית חושבים שהיא לרעת הכלל, ובזה אנו רואים אפליה,

הרבה מן הסעיפים המופיעים בחוק נראים לנו כאבסורדיים ואביא כמה דוגמאות: סעיף 10 בחוברת הכחולה (קורא), אני מבין שאם יצרן מתנה עם סחור שהוא קונה רק אצלו הרי שזה איננו בניגוד החוק.

מה המפריע לך בסעיף הזה?

היו"ר ב. אבניאל:

מר ליכטנשטיין:

בהסברים המופיעים בחוברת הכחולה נאמר שקיים הסדר בין שני בני-אדם על דרך הסכם של סוכנות. הסכם זה אינו מפריע לי, אולם הוא אינו מספיק. מה המצב בנוגע ליצרן הרוצה להכתיב לסוחר מחירי מכסימום? אני מייצר מצרך ורוצה שהוא יגיע ב-500 פר' היחידה, זה דבר המקובל בעולם כולו. עד כמה שאני קולט תוך כדי קריאת החוק, ואני מודה, לא יסודית ביותר, כי רק לפני כמה ימים חזרתי מחוץ-לארץ, ואני רואה שדבר זה הוא מנוגד לאחד הסעיפים, כלומר, אם אני מוציא מצרך ומכתיב שהוא עולה 200 פר', ואסור למכור אותו ב-210 פר', אני עושה פעולה העומדת בניגוד לחוק.

היא אינה עומדת בניגוד לחוק, אלא מהונה הסדר כובל הדורש רישום.

מר הנגבי:

מר ליכטנשטיין:

אבוא לזה גם כן ואוכיח לכם, או באם תקחו את הדברים ברצינות

תצטרכו להקים מנגנון של מאות אנשים, או שזה יהיה רק תאורטי חסר חשיבות מעשית.

תאגיד כפי שהוא מופיע בחוק, הוא דבר אבסורדי ביותר. אם בהתאחדות בעלי התעשייה עושים הסדר באיזה שהוא מקום, אם בכתב ואם בעל-פה, הרי אני בתור חבר התאחדות בעלי התעשייה אחראי, אפילו אם אינני יודע על ההסדר. אם ניקח לדוגמא שתי חברות המיצרות אותו מצרך, וחברה אחת מקבלת בעד המצרך שלה לירה, ואם החברה השניה תיקח לירה וגרוש, הרי שהיא לא תוכל למכור את המצרך, ואם תיקח 990 פר' אז היא תפסיד. אם יפרשו את התקנות יראו ששתי חברות מוכרות באותו מחיר, או כמעט באותו מחיר, ואין צורך בהסכם בכתב ולא בעל-פה, אלא יראו בכך באופן אוטומטי הסדר כובל, או שיצטרכו להתעלם מן החוק.

מר ליכטנשטיין:

ישנו סעיף לרישום, -אני ניגש לרושם הנכבד ואומר לו שפגשתי יצרן ואני רושם זאת כהסדר כובל, עם כל הכבוד שיש או שאין לזה חשיבות מעשית, וזה רק כתוב, הרי שאם ירצו להפעיל זאת, זה יהיה אבסורדי.

כנראה כדי להמשיך את כל הגזירות הגדולות המופיעות בחוק, כללו את סעיף 29 שהוא לטובת הכלל, ואני צריך לומר שהוא די ליברלי ונותן הרבה מאד סמכויות להסדר כובל, שמכל מיני סיבות בוגעות לטובת הכלל. ברצוני לומר לכם מתוך נסיון שהיהו דים שלנו ביחוד היהודים כאן בארץ, הם אינדובידואליים גדולים, ובדרך-כלל אינם ששים להסדרים בינם לבין עצמם.

ש. שורש:

בסעיף המונופולין הוכנסו דרך-אגב שלושה סעיפים קטנים, בו בזמן שהחוק כולו מעיין בכל מיני סנקציות, מאסר, קנסות וכו'. יש מספר סעיפים המדברים על מונופול ובמחיר של מונופול. יש רק סנקציה שהרשות יכולה לקבוע מחירים מכסימליים, וזה דבר צנוע הקיים לגבי כל דבר, ודרך-אגב הוא הוכן ולא נחשב לרציני ביותר, בהשוואה לסכנה הגדולה של הסכמים כובלים בעולם הגדול. הגישה היא בדיוק להיפך ואיני מתיימר להיות מומחה לחוקים בין-לאומיים, אבל בתור אדם העוקב אחרי העתונות, ברצוני להגיד שכל המשפטים הגדולים המובאים עד בית-המשפט מתנגדים כיום לחוקים אלה, וכל המלחמה מכוונת נגד אותו הגוף המייצר, מוכר ומשווק וכאן הסכנה הגדולה. באמריקה למשל אם "ג'נרל פורד" ו"קייזר פרייזר" מיצרים מכוניות כמעט באותו מחיר, ואולי בהבדל של 5-6 דולר על מכונית שעולה 2000 דולר, אז זה נעשה לשם התחרות נגד מונופולים וכאן מובן הזעם. אולם אצלנו במקרה זה פטורים כמעט מסנקציות.

ברצוני להגיד שאם אתם רוצים תעשו לגבי ההסכמים הכובלים אותו דבר, ותגידו שקיים הסדר כובל, ולפי דעתו של מישהו קיימת עליה בלתי מוצדקת של מחירים.

היו"ר ב. אבניאל:

מר ליכטנשטיין, אנוכי מבין מדברך שאתם סבורים שכאילו בכלל אין-צורך בחוק כזה. או שטעיתי, ואם לא טעיתי והבינותי נכונה, ברצוני לשאול את דעת התאחדות בעלי התעשיה, כיצד בכל-זאת להתגבר על כך, שהקשיים של המשק לא יהיו נובעים מהצד השני של השרשרת, שמספר יצרנים יתאגדו או יעשו הסכמים ויקופו את רצונם על הציבור, והרי זה הרבה יותר גרוע. עם ביטול הפיקוחים הממשלתיים יבוא פיקוח של האינטרסים וזה יותר גרוע. אתן דוגמא קונקרטית: מהמשק הפרטי מצד אחד, ומהמשק השיתופי מצד שני. נביח שיבטלו את הפיקוח על שמנים, מי ישפיע על תוצרת שמנים אם הם יקבעו סכומים גבוהים? מה מונע מ"תנובה" המשווקת 70% מהתוצרת החקלאית?

ש. שורש:

ברצוני לשאול האם התאחדות בעלי התעשיה מתנגדת לגמרי לחוק ההגבלים העסקיים, או נגד החוק כפי שהוא מנוסח?

בהתאחדות בעלי התעשיה יש חברות וחברות בת, ואיך לדעתכם החוק של ההגבלים העסקיים צריך לחול על חברה שיש לה בנות חברה? אני שואל את השאלה הדוגמטית אם "אתא" היא בהתאחדות בעלי התעשיה או לא?

מר ליכטנשטיין:

לא. "אתא" היא חברה ויש לה חברות בת.

מר הנגבי:

לפי חוק מסויים.

ש. שורש:

אין כל קשר עם חוק ההגבלים העסקיים.

מר ליכטנשטיין:

יותר קל להרצות מאשר לענות.

היו"ר ב. אבניאל:

אצל כל-אחד זה כר.

מר ליכטנשטיין:

אצלי עוד-פחות בעניני שמנים מאשר בעניני קרטלים, אבל אני שמח שדווקא לקחת זאת, מאחר ובאופן תאורטי אמרת דברים נכונים, אבל למעשה אין זה הולם את המציאות אצלנו בארץ וזה בלתי אפשרי. עליכם לדעת שמכל הסכם בכל ענף שהוא, קיים תמיד האלמנט של ההתחרות. אל תחשבו שאם יצרנים קיימו שיווק משותף, אז גם להבא ימשיכו בכך ואין שום דבר שימנע בעדם. ישנם כל מיני גורמים אחרים המונעים בעד ההסכם שהוא ינוצל לרעה. יש מלאי ממסלתי, והממשלה אומרת כי ברגע שההסכם עובר את הגבול המתקבל על הדעת היא יושבת וקובעת מחירים.

בסבון למשל ישנה התחרות פרועה עד שמוכרים אותו זול יותר מאשר בכל מקום או ארץ בעולם כולו. את הסבון המוכן מוכרים במחיר של חומרי גלם בלי הוצאות יצור. מה החוק הנוכחי צריך במקרה זה לתקן?

י. ניצני:

מה היו ההסכמים של מוכרי הנרות?

מר הנגבי:

בזמנו זה היה בירה "נשר".

י. ניצני:

אם ישנן תופעות בונדות חריפות מאד של ניצול לרעה, אז יש למדינה די אמצעים בכדי למנוע אותם בלי חוק הקרטלים. ברצוני לתת דוגמא מהענף שלי. יש לנו מצרך שהוא לא מהחיוניים ביותר אבל הוא משמש יום-יום ואין צורך בקרטל. מצרך חופשי שאינו עומד תחת פיקוח.

מר ליכטנשטיין:

ברצוני לענות בקשר לדברי חבר הכנסת שורש. הוא שואל אם אנו נגד החוק בכלל? איננו יכול להגיד באופן היפותטי, מתי אנו נגד החוק ומתי בעד החוק. לו היו מביאים חוק שמטרתו וניסוחו היה קובע רק במקרים בולטים של שימוש לרעה, חוק שלא היה אומר שכל קרטל הוא רע, אלא להיפך לומר באיזה מקרים הקרטל אינו לשביעת-רצון ומנוצל לרעה. אולי לדבר כזה לא הייתי מתנגד, אבל לא בצורה שהוא מופיע בחוק.

היו"ר ב. אבניאל:

למעשה זה ישנו, כי לא כל קרטל הוא רע, וקרטל לפי החוק.

י. שוקן:

לצערי לא שמעתי את התחלת דבריו של מר ליכטנשטיין. הוא דיבר למעשה לגופו של הענין, ואולם האם הוא אומר שלא קיימים בכלל הסכמים או אם הם קיימים הרי שאינם מביאים את הדעת? ברצוני רק להעיר שהחוק שאנו דנים בו אינו קובע עמדה לגופם של הענינים, אלא רק קובע שאם ישנם הסכמים, יש חובת רישום ההסכמים, ואם גורם כלכלי, ארגון או פירמה מסחרית מרגישים את אצמם מקופחים על-ידי ההסכם הקיים, רשאים הם לפנות אל המועצה והיא תחקור בדבר.

החוק בכלל אינו עוזר או מפריע להסכמים, אפילו לא למונופולים. במידה וההסכם שנעשה אינו פועל לרעת המשק, הכוונה היא למועצה שבה ישבו אנשים שישקלו מהו לטובת המשק ומה לרעתו. החוק אינו מציין שהסכם אחד הוא רע והשני טוב. החוק אומר שאם יש הסכם המגביל את החופש המסחרי, ואם מישהו טוען שהוא סובל מההסכם, אז שתהיה אינסטנציה שצריך לרשום. אם מישהו נפגע מההסכם הוא יכול לפנות אל המועצה, וזו תבדוק את הענין ולפי מסקנותיה תקבע אולי שהפרט סובל, אבל זה לטובת המשק. ברצוננו רק ליצור את המסגרת היסודית שהסכמים לא יהיו מחוץ לאפשרויות של פיקוח.

אני מניח שהדוגמאות הן מענינות והולמות את המציאות. למשל אם אמרתי שאין סכנה שיגדילו את מחירי השמנים באופן מוגזם, כי יש מלאי ממסלתי, יכול להיות שזה נכון, אולם היכן זה כתוב שהממשלה צריכה להחזיק מלאי של שמנים. בדרך-כלל במדינה תקינה אין-צורך להחזיק במלאי, אולם אצלנו מבחינות בטחוניות דבר זה קיים עדיין. אני בכלל-זאת סבור שזה איננו מצב שאפשר לחשוב אותו לנורמלי, ויתכן שלולא חוק זה המונע מראש ניצול לרעה של הסכמים, יתכן שהממשלה לא תצטרך להחזיק מלאי, מהחשש שמא היצרנים יעלו את המחיר.

י. שוקן:

במידה ויש שינויים במחירים, הריהם נקבעים בהתייעצות עם משרד המסחר והתעשייה, וזאת בתנאים של משק רגיל, אולם בשעת חירום, נקבע הדבר לפי כוחות המשק, ורק לעיתים רחוקות גופים ממשלתיים הם באופן ישיר גורמים המשפיעים על קביעת המחירים. משום-כך אני חושב שהחוק מכוון לאורך ימים ולתנאים נורמליים, והוא בא כדי ליצור אפשרות של פיקוח ודווקא בארצות של כלכלה חופשית.

מר ליכטנשטיין:

אני אסיר תודה לחבר הכנסת שוקן על שהבהיר לי כמה דברים. אולי הוא לא שמע את הדברים נכונה בקשר לענין המלאי. את ענין המלאי הממשלתי לקחתי רק בתור דוגמא, אולם אני טוען שלממשלה כיום יש די-אמצעים, אפילו ללא מלאי ממשלתי להשתמש במחיר לרעה. לא מזמן העבירו תקנות חדשות במשרד המסחר והתעשייה בקשר להגנה על תוצרת הארץ. במקרה שמחירי השוק המקומי עולים, והמחירים מתקבלים על הדעת בהשוואה עם מחירי השוק העולמי, הרי שאפשר לפתוח את שרי הארץ ולהוות יצוא מתחרה.

ש. שורש:

זה ענין אדמיניסטרטיבי.

מר ליכטנשטיין:

לפי החוק החדש של משרד המסחר והתעשייה אשר נדמה לי שכמעט אושר, וכמדומני שהמועצה מבצעת אותו כבר. בחוק כתוב על מונופולים, והרי זה רע מאד אם יש מונופולים ומנצלים אותם לרעה. אני טוען שיש שימוש לרעה. חבר הכנסת שוקן אומר שאנו נתבעים רק לרשום את ההסכמים, ואחר-כך יגידו לנו אם הם טובים או לא.

בנוגע לחברות אם וחברות בת, הרי שלפי מיטב ידיעתי זה איננו קיים בתעשייה הפרטית

מר הנגבי: ל"אתא" יש חברות בת.

היו"ר ב. אבניאל:

למעשה חבר הכנסת שורש רוצה השוואה בין המפעלים של "כור" שהן חברות בת.

מר ליכטנשטיין:

בתור תופעה כללית, זה איננו קיים, אבל תופעה כללית של סקטור שלם המסתייך לאותו קואופרטיב על זה לא ידוע לי. אולי יש מקרה אחד או שניים.

אינני רואה כל אפשרות שהתעשייה הפרטית תוכל על-ידי התארגנות להכליל בחוק הזה דוגמת "המשביר" או "סולל-בונה". לי נראה שמה שקשור בחקלאות אינו קשור בתעשייה.

ש. שורש:

יש פיקוח בחקלאות.

מר ליכטנשטיין:

אינני מציע ולא הצעתי שהם צריכים להכליל במסגרת החוק, אני רק אומר שבארצות-הברית קיימת לגביהם איזו תרופה משפטית במקרה של שימוש לרעה או קבוצה, מה שאצלנו בארץ לפי שעה אינו קיים למעשה. הם חופשים מכל התערבות בענין זה. החוק מכוון למעשה רק נגד התעשייה הפרטית המאורגנת בהתאחדות בעלי התעשייה.

היו"ר ב. אבניאל:

לא נוכל לקבל חלק גדול מדברין לפי בקודת ראותך, אבל בודאי ניקח אותם בחשבון בדיון. אני יכול לומר שחלק מהדברים כבר תוקנו ברוח תביעותיך, וחלק עלולים להילקח בחשבון.

מר שופמן:

התאחדות בעלי הסוחרים נפגשת למעשה באותן הבעיות שהחוק בא לתקן. אם מדברים בעצם הצעת החוק למנוע אפשרות של קרטלים או מונופולים, אנו רואים תמונה חדשה מאד והיא חיסום המסחר במדינה. הצעת החוק

מר שופמן: כפי שהוא מנוסח יש בו מידה מסויימת של "מיטת סדום" לתעשייה הפרטית. צדק מר ליכטנשטיין בדבריו, כי מי שקורא את החוק כפי שהוא מנוסח נראה לו כאילו רצו לכבול את התעשייה הפרטית.

בארץ מדברים על איגודים מקצועיים, והחוק הזה גם כאן באיגוד מקצועי אחד של פועלים, אבל למעשה אנו רואים היום בהתאחדות המונה כמה רבבות חברים, יותר איגוד מקצועי מאשר אינטרסים, ואנו דואגים יותר לצד הסוציאלי ולתנאי העבודה מאשר לענינים המסחריים הפרטיים של האדם.

י. ניצני: צריך לבקש את מר פ. לבון שישלח לכם הזמנה להצטרף.

מר שופמן: מפא"י החליטה לקבל סוחרים במפלגה.

אני מדבר על הסדרים מסחריים מסויימים, אבל הסדרים שאינם נוגעים לעובדים, אלא לסוחרים. אם נדבר על בעיית המחירים, ואם אנו במסגרת ענפי מסחר קובעים מחירון של מצרכים, כאילו קביעת מחירון היא בגדר של עבירה על החוק הקיים, או צריך לבוא ולבקש רישום של מחירון. כאן רציתי להביא את השוני בין קרטל ובין משרת החוק של הסדרים כובלים, ובין המצב הקיים אצלנו במאות ענפים. קשה לדבר על ביצוע של הסדר כובל. לא יכול להיווצר מצב שענף מסויי לא יכול לקבוע לעצמו קו מנחה של מחיר. מדוע הוצאה ההוראה של סעיף זה? רצינו לבקש כי בתיקונים שיבואו במסגרת של החוק יקחו בחשבון את האפשרות הזו. אנו גם מסבירים שאם מדובר על הוראות של איגוד כמו שלנו, לא יכולות להיות הוראות כובלות, כי מדובר בענין הנחיות. גם אין אפשרויות בהנחיות האלה, כי מספר הענפים הקיימים אינם מהווים הסכם כובל.

יש לנו ניסוח ואיני יודע אם תקבלו אותו (קורא את נוסח ההצעה). בתור סוחרים הנמצאים ראשונים בקו של הקרטלים והמונופולים, אם הממשלה קובעת מחיר לצרכן, הרי שמוכן הוא במידה מסויימת לקבל זאת. ניקח למשל בתי-חרושת למצות. יכולים כמה בתי-חרושת לקבוע מחיר של מכירה מבלי להתחשב בשירותו של הקמעונאי, והממשלה באה וקבעה את המחיר לצרכן שהוא 1.220 ל"י החבילה, והיצרנים קבעו בהסכמים קרטליים מחיר של 1.250 ל"י. נמצא איפוא שהם השאירו לקמעונאים מתח של 9% בלבד. האמת היא שהדוגמאות האלה הולכות ונישנות, לא כדוגמת ההתחרות שבייצור הסבון, אלא כאלה היכולו לבוא ולהכתיב גם לקמעונאי וגם לצרכן את אותם המחירים.

עד כמה שאנו מבינים את משרת החוק, הכוונה היא בסופו של דבר שהחוק הזה יביא תועלת לצרכן ולרוב אזרחי המדינה. כולנו יודעים שסל המזונות מורכב ביסודו או בחלקו הגדול מגידולי שדה. ברגע שהחוק משחרר את סל המזונות מהענין הזה של גידולי שדה, למעשה לא הועילה המדינה הרבה בתקנתה, בענין זה יש לציבור הסוחרים נסיון קשה מאד עם המונופולים: "תנובה" "סנא" שהם בתנאים של שפע כתבנאים של מחסור קובעים מחירים, תנאים של הצמדת סחורות, תנאים של צורות מכירה שהשוק הצרכני נמצא סובל מכל זה.

ישנה דוגמא בולטת שאם אנו קונים תוצרת דלל, או אם "תנובה" או הסיטונאים הדורשים אותה, אינם משיגים את המחירים שהשוק מוכר, או המצב הרבה יותר חמור, כי הם מחזירים את הסחורה או מכניסים אותה לקירור עד שהסוחרים מעלים את המחיר.

בקשר לבעיות החברות הממשלתיות, או חברות בת כפי שדובר כאן, הרי שאנו מדברים מתוך נסיון ומתוך המציאות. אני חושב שיהיה זה עוול באם לא יקלטו את החברות האלה, ובצורה זו לא פותרים שום בעיה. הממשלה היא שותפת במספר חברות גדול ובמקרים מסויימים היא אף צרכנית, וידוע שישנם קשיים דווקא במסגרת החברות האלה.

ש. שורש: אבקש דוגמא.

מר שופמן: תיכף אתן גם דוגמאות. יש לכלול את החברות הממשלתיות במסגרת החוק, למען מנוע את האפשרות הקיימת כיום שאנו רואים אותה במציאות.

מר שופמן:
ברצוני לברר בקודה אחת במה שקשור בסעיף 10. מדובר על הסדר שהצדדים לן הם שני בני-אדם בלבד. האם הכוונה היא שני בני-אדם בלבד, או עלולות להיות אפשרויות שאדם אחד יעשה הסדר? אתן דוגמא. סוכן של שני בתי-חרושת "פרומין" ו"הדר" יושב בתל-אביב ועושה הסדר עם בית-חרושת אחד ועם אדם אחד בלבד, וכעבור שבועיים הוא יעשה הסדר עם בית-חרושת שני ועם אדם אחד בלבד, והוא יהיה הסוכן היחידי של שני המפעלים, והמפעלים אינם צריכים לעשות את הסכם המחירים, אלא הסוכן יכול להכתיב להם את המחירים כפי שקיים כיום בחברת "חמד".

מר הנגבי:
"חמד" או איגוד מסחרי? כתוב בפרוט שלא איגוד מסחרי.

מר שופמן:
בניח שמר סחרוב התקשר היום עם חברת "עץ לבוד", ואם "פלד" יפרק את האיגוד הזה, אז השם לא יהיה תחת הכותרת של "חמד" אלא של שני בני-אדם, ולמעשה אנו נמצאים באותה תמונה לפי החברה הזו ששמה "חמד".

בקשר לבקשתנו בענין מועצה ממונה, היינו מבקשים אם בסמכות הוועדה ואם בחוקים שלה להמליץ שבמועצה הזו שתקום, יהיה נציג של המסחר הקמעונאי, ולא רק מתוך אינטרס שלנו, כי אין לנו שום אינטרס, אלא מתוך כך שאנו נמצאים בתיווך בין הצרכן שבא אלינו ובין היצרן שאנו באים אליו. הנציג שלנו הוא שיכול לענות ולחשוף את הבעיה לפי רוח החוק משני הצדדים. רצינו לבקש את הוועדה שנציג התאחדות הסוחרים יופיע כחבר המועצה.

מר שיף:
בפרק השישי שבהצעת החוק המדבר על המונופולים הוא מאד לא ברור, היות ואיננו מתמצא בחוק, ברצוני לומר לוועדה שהענין הוא היפוכו ממה שמוגדר בחוק. לא היצרן קובע מחיר גבוהה לשירות או למצרף, והמדובר הוא בבעיה של גרוטאות. למפעל "כור" יש מונופול לקבלת כל הגרוטאות הנמצאים בארץ, והממשלה אסרה יצוא של גרוטאות והודיעה לנו כי "כור" צריכה את הגרוטאות. אנו עוסקים במסחר הגרוטאות זה שנים רבות וענף זה מפרנס כ-500-600 משפחות. היות ול"כור" יש מונופול, והיא מוכרת ברזל לפי מחירים בין-לאומיים המתפרסמים יום-יום, הצענו לממשלה ש"כור" לא תייבא מחו"ל. עם גמישות מסוימת מצד הממשלה נקבע מחיר ולא לפי בקשתנו והצעתנו, ולמרות שהמחיר שנקבע על-ידי הממשלה היה נמוך יותר, לא שילמה "כור" את המחירים שנקבעו. מצד אחד לא נותנים לייצא את הגרוטאות, ומצד שני כשאנו באים ל"כור" למכור את הגרוטאות היא מטרבת. כך שבמסגרת של מונופול סעיף שלם הורד מסדר-היום.

ברצוני שהוועדה תחשוב על איזה שהיא דרך, כי הענין הוא מסובך. יש רשות מוסמכת, צו על תנאי אם זכור לכם ענין זה. גם הרשות המוסמכת היתה תחת לחץ של "כור", וכנראה שהלחץ של "כור" הוא יותר גדול מזה של החברים האוספים גרוטאות. גם הדיביזם הולכים לאיבוד, וגם החברים המספקים בכל-זאת ל"כור", אינם מקבלים את המחירים שהממשלה קבעה.

היו"ר ב. אבניאל:
כל זאת עושה הממשלה גם בלי חוק הקרטלים.

מר שיף:
יש למצוא איזה שהוא שילוב, כדי להגן על הציבור.

ש. שורש:
במה יש ל"כור" מונופול?

מר שיף:
למכור גרוטאות. התנאים הם כאלה שרק "כור" יכולה לרכוש גרוטאות.

היו"ר ב. אבניאל:
מר לבנטל יציע הוראה האוסרת יבוא הגרוטאות.

מר לבנטל:
למשרד יש שליטה רק ביחס ליצוא.

אינני חושב שכדאי לנו להתעכב
בענין זה.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מודה מאד למשלחת התאחדות
בעלי הסוחרים, ואנו בודאי ניקח בחשבון חלק מהצעותיכם.

ברצוני למסור הודעה לחברים.
מאחר וישנם כל הסיכויים, או כל האפשרויות שהכנסת תחדול לעבוד בסוף
חודש יולי, הרי שלפנינו מונחים ארבעה חוקים חדשים ביותר שאם לא
נסיים אותם בפגרה, הם לא יבואו לסיום בכנסת זו. היות ואין רציפות
הענין ילך לאיבוד ויניחם חוק המים. הארץ עלולה להזדקק לחוק זה
(הלוואי ולא תזדקק). אין טעם שנשאיר את החוק ללא סיום. כן יש
לפנינו חוק הקרטלים, ועכשיו החוק החדש מדידת מים וחוק הנפט.

אני מציע שהחברים ינדבבו שלושה
ימים מימי הפגרה, והגעתי לידי סידור עם מזכירות הבהלת הכנסת שהם
יתנו לנו הוצאות אש"ל, נשב כל יום חמש שעות ובגמור את החוקים.

הוחלט לשבת יומיים בזמן הפגרה

ולסיים את החוקים.

(הישיבה נועלה בשעה 1030)